

EESTI LOODUS

Linnud võitlevad talvel elu eest

Uiskudega jäämatkale
Taani kants ja Põrgu küla
Kanep ja merevaik

9 770131 586216

- 2 Toimetaja veerg**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Ülo Mander ja Margus Kohava**
- 12 Linnud talvel: võitlus elu eest**
Marko Mägi vaatleb võimalusi, kuidas meil talvitavad linnud talvistes tingimustes hakkama saavad: kas mõni neist talveund ka magab?
- 18 Taanlaste kivilinnuse asupaik Saaremaal on lõpuks leitud**
Jaan Laas on Lidari-piltide abil välja selgitanud 1222. a Põhja-Saaremaale rajatud taanlaste kivilinnuse tegeliku asukoha
- 22 Kuidas sai Eesti juubelingiks õpilaste koostatud taimevaramu?**
Tiiu Kupper, Eva-Liisa Orula, Ülle Reier ja Kai Vellak tutvustavad Eesti koolilaste herbariumiprojekti taime kogumisest kuni andmebaasidesse talletamiseni
- 25 Sabatihased liiguvad salgakesi**
Karl Adami on sõnas ja pildis jäädvustanud sabaatihase igapäevast ringlendamist, toiduotsimist ja muud eluolu
- 28 Mesilased taimekaitse teenistuses**
Marika Mänd ja Reet Karise kirjeldavad entomovektorite kasutamist, mis võimaldab taimekaitses asendada haiguste ja kahjurite keemilise tõrje bioloogilise
- 32 Tiit Kändler mäta otsast: Teeme ühed sajad!**
- 34 Üks Eesti paigake: Põrgu külas: kurepesa ja laulev koer**
Juhani Püttsepp ja Ingmar Muusikus käisid seekordse kohaloo kirjutamisel Tartumaal Peipsiääre valla perenaiste ja koeraga juttu ajamas
- 36 Sada rida Eesti loodusest: Käsmu – valendavad majad kivise mereranna ja veel kivisema metsa vahel.** Anne Kurepalu
- 38 Võnnu, Valmiera ja Johann Karl Maddaus**
Taavi Pae toob selgust 19. sajandi akvarellil kujutatud kirikuhoone tegeliku asupaiga kohta
- 40 Poster: Kalmer Lehepuu**
- 42 Intervjuu: Teadustöö oluline osa on populariseerimine**
Ökoloog Andres Koppelit küsitlenud Toomas Kukk
- 48 Looduselamus maailmast: Antarktika loomaparadiisis Lõuna-Georgia saarel**
Hendrik Relve viib lugeja seekord Atlandi lõunaosa saarele pingviinide, lonthüljeste ja merikarude keskele
- 54 Palangas, maailma merevaigupealinnas**
Ülar Allas jagab muljeid Läti ühest vaatamisväärsusest Palanga merevaigumuseumist ja muidugi ka iidse helmemänni saadusest merevaigust
- 58 Tööjuhend: Talvematka liikumisvahendid 2. Uiskudega jäämatkale**
Timo Palo annab nõu üha populaarsema talimatkaala uisutamise, selle varustuse ja ohutuse kohta
- 62 Tööjuhend: Pesakastid õõnetuvile**
Jaanus Elts soovib linnuhuvilistel kaasa aidata meil vähearvuka tuvilise sigimisele: paneme talle pesakaste!
- 64 Aiast ja põllult: Kanepi uus tulemine**
Triin Nõu vaatleb üksnes mõneti tuntud taime olulisi omadusi: tugevaid varrekiude ja väärtuslikke õlirikaid seemneid
- 68 Panin tähele: muistne õngekonks**
- 70 In memoriam: Volli Kalm, Rein Ahas**
- 74 Kroonika**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**

25

42

48

62

Sada aastat hiljem

SEEKORDNE number läheb trükkis 23. veebruari hommikul. Samal õhtul – täpselt sada aastat tagasi – loetakse Pärnu Endla teatri rõdult esimest korda avalikult ette „Manifest [kõigile] Eestimaa rahvastele“. Järgneb veel paar aastat tänapäeva mõistes lausa muinasjutulisi vintsutusi ja kanglastegusid, enne kui meie riik esimest korda ajaloos jalad vähegi toekamalt alla saab ning selja sirgu võib ajada.

Sada aastat hiljem trügime ja tosutame mitu korda päevas autodega ummikus ja kirume laisku tee-ehitajaid, selle asemel et käia kaks kilomeetrit jala. Raiume metsa puupõldudeks ja rahustame end lihtsa lingvistilise trikiga, nimetades ka raiesmikud metsaks. Lehtede esiküljelt ei loe me enam uudiseid pärisühiskonna, vaid teleseriaalide kohta. Kaagutame kurja kanakarjana tuisupäise ministri kallal, kes julges meid nimetada kurjaks kanakarjaks. Rahvuskultuur asendub solvumiskultuuriga – sest see peletab paremini igavust. Kodanikuühiskonna asemel on hallitusseenena vohamas selle veider erivorm – lallamisdemokraatia veebifoorumites. Targemad jäävad vait ja tõmbuvad selle hallituse eest peitu nagu teod karpi.

Ühiskonna kõige olulisemaks valuküsimuseks näikse olevat kerkinud alkoholi hind (*sic!*) ja äraspidiseks uueks iseseisvusmanifestiks tuleb vist pidada kampaaniat „Maksud Lätti!“ („Käed eemale meie õllest!“). Mnjah, mu sõbra väike poeg oli ka kunagi kõva dissident: otsustas senikaua püksi kakada, kuni viimane okupant on Eesti pinnalt lahkunud.

Kummatigi pole proovikividest olnud eales vähem puudust kui praegu. Kirjanik Jüri Kolk sõnastab tabavalt: „See, et ligilähedaseltki samas vaimus jätkates tabab meid krahhi, peaks olema kõigile selge. Sellest on isegi piinlik rääkida, umbes samamoodi, nagu seletaks täiskasvanutele, lapsevanematele, et ei, kured ei too lapsi“ (Sirp, 16.02.2018). Noorus on alati hukas ja peabki olema, aga hoopis hull on asi siis, kui täiskasvanud

Foto: Jüri Parik

tatsavad laua alt püsti läbi, küündimata nägemagi oma keedetud suppi.

Sada aastat pärast Pärnut laveerib meie püüdlik president hoolikalt (äkki jälle solvuvad!): „Meile tundub väga oluline, et Eesti looduskeskkond jääks puhtaks. Nagu ka teistes Põhjamaades, kus on ühendatud kõrge elujärg ja üksjagu palju puhast loodust. See võiks olla ideaal, mille poole püüame. Samas me ju ei tea, mis on meie lastelaste ideaal. Mina ei tea, mis on see muutumatus ja see hetk, mille säilimist peaks igavesti tahtma“ (Maaleht, 22.02.2018).

Meie ideaal võiks olla „üksjagu“ puhast loodust ..., aga see ei pruugi olla meie lastelaste ideaal ... *Mala tempora currunt sed peiora parantur!* Võtab südame alt õõnsaks, kui kujutlen end näitamas oma lastelastele raamatust kukeseene või habesambliku või kirju-aasasilniku pilti ja hädiselt õigustussõnu otsimas: aga kust meie pidime teadma, kas te üldse tahate enda ümber selliseid imelikke elukaid!

Eesti, ilmselt kogu maailm, seisab silmitsi äärmiselt karmi tegelikkusega. Läbi aegade infantiilseim põlvkond peab üles kasvatama läbi aegade teraseima põlvkonna. Kes suudaks üle kavaldada inimese sügavalt loomupärase, evolutsioonilise pärandina meie olemuse alustaladesse raiunud ahnuse. Sealhulgas loomuliku tungi koogutada endast veel ahnemate ja lärmakamate (=kohasemate) ees. See tundub pehmelt öeldes mustkunsitrikina, kui laenata sõnu seekordse numbril põhiloost (lk 16). Palju teravat taipu meile kõigile selleks! Võibolla on Eesti Loodus natuke abiks.

EESTI LOODUS

69. aastakäik Nr 3, märts 2018

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
toomas.juriado@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@www.ee

Väljaandja: **MTÜ Loodusajakiri**
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info **Airi Lehemets**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2018

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Printall

